

esse prologum dictorum Commentariorum in Operibus sancti Gregorii, alium in *Analectis*, instet. Qui enim in Operibus D. Gregorii est, juxta Petrum de Gussanville, pag. 458, in manuscriptis multis deest, in aliis discrepat, in aliis brevior vel prolixior legitur, pro captu scribæ cujuscunque. Ipso hujus operis et auctoris vero prologo in *Analectis* citatis existente, ex ms. codice Balernensi, cum auctoris nomine, atque in altero S. Victoris Parisiensis, unde eduxit Jacobus Hommey, de quo infra. Alii quoque duo mss. codices inter mss. codices ecclesiarum Angliæ cathedralium et aliarum insignium bibliothecarum, in mss. codicibus ecclesiæ cathedralis et metropolitice S. Petri apud Eboracum codice 9, num. 2 : *Frater Robertus in Cantica*. Principium : *Servo Dei Ansfrido*. Et codice 8666, in mss. codicibus bibliothecæ Jacobæ codice 944. *Roberti Commentarius in Cantica canticorum*, habetur excusus inter Opera Gregorii Magni. Ita in catalogo mss. codicum istarum bibliothecarum. Adjicio denique prologum qui in editione Operum S. Gregorii legitur, ab exscriptore aliquo, cui id placuit, esse confectum, atque excerptum ex prologo Richardi Victorini in eadem *Cantica*, pag. 489 Richardinorum Operum : quem anonymus aliquis partim immutavit, partim per compendium pro libitu constrinxit. Denique Commentarium hunc nuperrime sub nomine S. Radulphi Fontanellensis abbatis, edidit Jacobus Hommey, Augustinianus eremita, pag. 276. Operis quod immerito supplementum Pa-

trum inscripsit, Parisiis in-8, anno 1684, editum. Deceptus ille ex littera sola nominis initiali R, quam invenit in ms. codice Navarricæ Parisiensis bibliothecæ, ut pag. 273 fatetur, anonymum hunc ex conjecturis Commentarium sancto Radulpho Fontanellensi abbati, phantastica prorsus sanctitatis atque commentationis laude, concessit. Quem prologus integer tom. I *Analectorum* Joannis Mabillon pag. 125 diserte Roberto Sancti Vigoris Bajocensis abbati attribuit : idque post Ordericum Vitalem, contemporaneum ac oculatum testem, ejusdem regionis, temporis et ordinis alumnus. Nec validum quidquam adversus tantam auctoritatem reponi a quoquam potest. Ansfridus, cui Robertus opus suum nuncupat, videtur esse Ansfridus Pratellensis abbas, *Aufridas* aliis dictus, cujus epitaphium Ordericus refert loco citato; vel certe Ansfridus abbas tertius monasterii Sancti Salvatoris Constantiniensis. Quo de Ansfrido Pratellensi plura videri possunt in chronico Roberti de monte, apud *Neustrium* pium Arturi du Montier, et *Sanmarthanos* fratres tom. IV Galliæ Christianæ in Catalogo Pratellensium abbatum. Quis vero sit Anastasius ille, cujus rogatu id Robertus aggressus sit, nondum cum Mabillonia tomo I *Analectorum*, pag. 132, compertum habeo. Claruit itaque Robertus abbas S. Vigoris, a medio circiter ad undecim sæculi finem, vel circiter. De quo ipse ego in Supplemento Bellarmini de scriptoribus ecclesiasticis, pag. 348; Joannes Mabillon tom. I *Analectorum* citatorum, pag. 125 et seqq.

ROBERTI DE TUMBALENA

S. VIGORIS ABBATIS

COMMENTARIORUM IN CANTICA CANTICORUM

LIBRI DUO.

(*Ordin Script. eccles.*, II, 775.)

EPISTOLA SEU PRÆFATIO AUCTORIS AD ANSFRIDUM ABBATEM.

Servo Dei incluso dilectissimo suo, ANSFRIDO, quondam filio et amico, modo, divina favente cui voluerit gratia, Patri et domino, frater ROBERTUS (1), hominum minimus, vitam, gaudium et gloriam, quæ vere gloria est.

Multis jam nuntiis inertiam meam fervor tuus in Dominum sollicitat, ut tibi librum, quem ante hos

quamplurimos dies super *Cantica canticorum* scripsi, mittam. Vix igitur nunc mitto, quem a nomine videri vellem, si omnibus abscondere possem. Quem enim rudis et impolitus artifex fecerit annulum, ab aliis videri formidat; suo minime credit, et de alterius judicio non confidit : dum id, quod sibi soli ante examen perfecte non placet, in examine displicere pluribus timet. Sic ostendentis et sic paventis, accipe opusculum amici tui. Judica quid placuerit,

(1) *Robertus*. Ita nomen integrum in ms. Balernensi, cum ms. codex S. Victoris Parisiensis litteram tantum initialem R habeat : unde occasionem errandi habuit Jacobus Hommey, Augustinia-

nus eremita, in Supplemento Patrum, pag. 276, hoc opus Radulfo Fontanellensi abbati, scriptori imaginario, sancto novi Calendarii, absque duce et consule, ascribens.

et rescribe quod judicaveris. Videor forsitan pluribus, quod et tibi videri timeo, hoc opus præsumptione cœpisse, præsumptione perfecisse; si tamen perfectum est dicendum, quod a doctioribus melioribusque viris est adhuc examinandum, et utique corrigendum. Mihi quippe, fateor, cum magna indignatione fieri videtur, ut ego tam rudis studio, tam stolidus ingenio, tam sordidus peccato: in tam antiquum, tam doctum, tam nitidum opus proruperim: ut Salomonis verba exponerem, qui de Salomone nihil habeo, nisi forsitan quod de illo abominabile lego: scilicet, cum senex factus fuerit, nunc sapiens esse destiterit. Mihi tamen amico tuo crede, quod hunc quem tibi mitto libellum rogatus cœpi, multoties admonitus perfecti. Rogavit me dominus Anastasius, dilectissimus frater et dominus meus, admonuerunt vero cum illo et alii multi, non tantum pensantes mihi innotam stultitiam; quantum anantes tam secretorum verborum qualemcunque sibi clarere peritiam. Quamvis nonnulli alii, et maxime dominus Beda in hoc eodem laboraverint, secreta patefecerint, posterisque lectionem utilissimam reliquerint. Tu ergo, serve Dei, humiliter lege quæ inveneris; et si placuerint, transcribe quæ legeris.

Rogo vero ut in duo principia hoc opus divides, quia dictamen illud dum a seipso variatur, turpe est si sub uno principio universum concludatur. Dum enim ego in cella solitaria positus Cantica canticorum exponerem, contigit ut me quidam amici mei supervenientes exponentem invenirent: cumque ea quæ jam exposueram per partes legerent, laudaverunt quidem opus; sed quod canonicorum librorum exempla non inserueram, quibus quæ dicerem probarentur, hoc unius inesse dixerunt. Ex illo mox tempore quæ memoriæ occurrerunt, pro re quam agebam, exempla apposui, quamvis non necessaria mihi esse videbantur. Maxime enim compunctioni in expositione intendens, non probanda, sed interiorius inserta dixeram; unde postea exempla colligens dum brevitati studeo, strictius exposita minus suavia legenti videntur. Dictaminis itaque varietas, quæ exemplorum insertionem sit, ibi notatur, ubi dicitur: *Vadam ad montem myrrhæ et ad collem thuris* (Cant. iv, 6). Hoc dicto et exposito, finiatur liber primus, incipiatque secundus, sic oriens: *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te* (Cant. iv, 7). Pergamentum autem, si tibi defuerit, mittam quantum sufficiet.

Lege igitur, frater amatissime, sapientissimi verba Salomonis Cantica canticorum, quæ ob reverentiam sacratissimi sensus, ob excellentiam nuptialis amoris, ob Sponsi et Sponsæ suavissimam conglutinationem, non solum Cantica, sed Cantica canticorum vocantur. In horum expositione si quid tibi displicuerit, ora pro ignorantia mea; si quid tibi placuerit, ora pro peccatis meis, qui bene loquor et male operor. Quod si librum istum tibi scribere libuerit, non ita in marginibus sicut hic habe-

atur, scribas, sed continuum in paginis, sicut alie expositiones scribi solent. Hæc verò epistola, volo ut ponatur in capite.

PROLOGUS AUCTORIS.

Tribus nominibus vocatus est Salomon: Salomon, id est *pacificus*; Edida, id est *dilectus*; Ecclesiastes, quod est Coelet, id est *concionator*, quod Ecclesias congreget. Is juxta numerum vocabulorum suorum tria volumina edidit, Proverbia, id est Maslot, Ecclesiastem, Cantica canticorum. In Proverbiis parvulam docens, et quasi de officiis præsentibus erudiens. In Ecclesiaste, naturæ ætatis virum instituens: ne quidquam in mundi rebus putet esse perpetuum, sed caduca et brevia omnia quæ cernimus. Ad extremum, jam consummatum virum, et calcato sæculo præparatum, in Cantica canticorum Sponsi jungit amplexibus: quia nisi prius relinquamus vitia, et pompis sæculi renuntiemus, non possumus dicere: *Osculetur me osculo oris sui*. Hoc ordine et philosophi sectatores erudiunt, ut primum ethicam doceant, deinde physicam: et quem in his profectis perspexerint, per theoriam ad theologiam usque perducant. Hoc notandum est. Titulus enim in Proverbiis adnotatur: *Proverbia Salomonis, filii David, regis Israel*. In Ecclesiaste vero: *Verba Ecclesiastæ, filii David, regis Hierusalem*. In Cantica canticorum, nec filius David, nec rex Israel, sive Hierusalem præscribitur, quia ad incipientes et paterna dignitas et regni proprium nomen sufficit: et æqualis magister est, et nescit se esse regem. Pacificus Dei Patris et Ecclesiastes noster Christus est, qui medio pariete destructo et inimicitias in carne evacuans, *fecit utraque unum* (Ephes. ii, 14); *Pacem meam do vobis* (Joan. xiv, 27). De quo Pater ad discipulos: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui; ipsum audite* (Matth. iii, 17), quia est caput Ecclesie.

CAPUT PRIMUM.

(CAP. I. *Osculum oris, inspiratio Sponsi.*)

1. Vers 1. *Osculetur me osculo oris sui*. Os sponsi, inspiratio Christi. Osculum oris, dulcis amor inspirationis. Dicit ergo sponsa desiderio æstuans, et in amplexum sponsi sui inardescens: *Osculetur me osculo oris sui*. Ac si diceret: Ille quem super omnia, imo solum diligo, veniat, qui dulcedine suæ inspirationis me tangat, quia cum ejus osculum sentio, subita mutatione me derelinquo, et in ejus similitudinem illico liquefacta transformor. Fastidium quippe sancta mens omnia quæ per corpus sentit, et in illa spiritalia tota transmutari concupiscit, et dum illa obstreperunt, in illa fugit, sequæ abcondere ne hæc sentiat, appetit. Ideoque osculum sponsi præerit, quia si ille gratissimi amoris vinculo hæc non trahit, hæc vi suæ molestissimæ gravedinis detenta, quomodo se ad illum conferat, omnino non invenit. Sed pius sponsus anxietatem ejus sentiens, amorem diligens, votum exaudiens, osculum porrigit, et ne desiderio lassescat, gustu suæ suavitatis lenit, et dum suam præsentiam exhibet, eam ad

magis dilectionis osulum accendit. Unde hæc illum sentiens, ad eum se convertit; et quem præsentem habet, mox gaudens, voce mutata, alloquitur et dicit :

(*Ubera sponsi, dilectio Dei et proximi.*)

2. *Quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis.* Ubera sponsi, dilectio Dei et proximi. Ex his uberibus sponsam suam lacte pietatis nutrit et inter tentationum turbines, his eam fovet, et, ut persistat, reficit. Quid autem per vinum, nisi cura temporalis exprimitur? A qua mens sæcularis cujuslibet inebriatur, ut ad invisibilia cognoscenda, aut ex toto, aut pene insensibilis reddatur. Sed ubera sponsi vino meliora existunt, quia illud necat, hæc nutriunt; illud oculos mentis turbat, hæc acuiunt; illud apostatæ facit sapientes (*Eccli. xix, 2*), hæc ipsos idiotas utique sapientissimos faciunt, quæ quot vicibus sponsa cum dilectionis ubertate sugit, tot sententias sapientiæ sibi in ventrem memoriæ trahit. Caritas enim cor pacificat, mentem in tentationibus roborat, et ut sedes sapientiæ sit anima justæ, quietem tribuit, et locum præparat. Hæc itaque ubera unguentis optimis fragrant, quia odorem suavitatis per sapientiæ verba et sanctitatis exempla secum portant. Quicumque enim sancta charitate Dei se reficit, is spiritualium donorum et odorem et suavitatem sentit. Quorum honorum ubertate proximos quosque ad interiora gustanda secum trahit, et ut in amorem divinum convalescant, istis uberibus nutrit.

(*Oleum effusum Christi nomen est.*)

3. *Vers. 2. Oleum effusum, nomen tuum.* Nomen sponsi, Christus est. Sed nomen sponsi quasi oleum effunditur, quia quicumque nomine Christiano in veritate censentur, charitate sancta affluunt, qua mollescunt, et ut flammæ exemplorum emittant, eadem charitate perpetuo suffunduntur. Hac charitate in amorem ipsius Christi vehementius accenduntur, et ab ipso accipiunt, quo ei amplius inhæreant, quo perfunduntur. Hinc est quod sequitur :

(*Adolescentulæ, sanctæ animæ.*)

4. *Ideo adolescentulæ dilexerunt te.* Quid enim per adolescentulas, nisi sanctæ animæ designantur, quæ baptismatis aqua per Spiritum sanctum regenerantur, et in novam vitam per Novum Testamentum transformantur? Quæ propter olei infusionem Christum diligunt, quia ad gratiam vocatæ, in eorum suavitatem vitæ perpetuæ inveniunt, pro cuius suavitatis dilectione, omnes mundi fastus et divitias respuunt. Sunt enim nonnulli qui ita Deum diligunt ut se ipsos contemnant, in interiora se rapiunt ut Deum inveniant. Et quia Deus in superficie non jacet, meditationibus laborant, subtilissime cogitationes suas examinant, lectionibus vacant; et quo modo Deus inveniatur, omnibus modis perquirere non cessant. Hi profecto odorem unguentorum sentiunt et olei infusione se inungunt, quia dum omnem putredinem vitiorum abjiciunt, flores sibi inveniunt, quorum compositione suavolentia unguenta faciente

A Deo consuetunt. Qui ejusmodi est, desiderio æstuat, et quasi nihil habeat, semper majora exoptat. Et quia sibi virtus non suppetit, in Deum inhians, trahit se postulat dicens :

(*Odor unguentorum, gratia divina, quam sequimur.*)

5. *Vers. 3. Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.* Non currit, qui non trahitur, quia quem gratia divina non adjuvat, molestia suæ corruptionis gravatur. Gratia quippe divina nos prævenit, et interiorum dulcedinem nobis ostendens, de exterioribus nos compungit, moxque in illa transiens animus præ eorum dilectione temporalia vilipendit. Iste ergo qui trahitur, currit, quia vinculum amoris libenter sequens, gratiæ roboratus amore, sine gravidine obstacula omnia B vauisit. Nec mirum, cum unguentorum odorem sequatur, quia cum spiritualium donorum suavitas sentitur, quid est in hac temporalitate, cuius desiderio omnia sancta sponsa Christi, ne in illa prope-ret, teneatur? Ibi quippe lenitate unguentorum gaudet, et dum naribus discretionis spirat, charitas sibi suaviter olet. Hinc est quod a singulari numero ad pluralem transit, quia in dilectione Dei, etiam præceptum, quod de proximi dilectione nos admonet, invenit; quo instructa, eructat nobis foras, quod gustavit suaviter intus, dicens :

(*Cellaria, sanctæ contemplationis mysteria.*)

6. *Introduxit me rex in cellaria sua.* Quid per hujus sponsi, qui rex est, cellaria intelligimus, nisi sanctæ Scripturæ arcana, quæ rimamur, nisi sanctæ contemplationis mysteria, quorum deliciis, si refici-mur, mox convalescimus? In illa præcui dubio, quisquis introducitur, omnia temporalia mox contemnit, quia æternis datur. Ideo sequitur :

(*Exsultatio, in uberibus Ecclesiæ.*)

7. *Exsultabimus et lætaborum in te, memores uberrum tuorum super vinum.* Sancta anima sponsa Christi in sponsi sui deliciis exsultat, dum corporalia respuit, et in spiritualibus se occultat. Eundemque sponsi delicias suas facit, in cuius respectu mundana omnia non curat. Sed hæc in memoria uberum agit, quia, dum recollit quanta charitate Christus eam dilexerit, qui sanguine suo eam moriens in cruce redemit, et quotidie eam in sinu Ecclesiæ D matris ejusdem, sanguinis lacte nutrit, procul dubio magis magisque ejus dilectionem intendit. Quod hæc bene super vinum dulco esse dicitur, quia per sanguinem Christi misericorditer educamur, qui per legis litteram severe prius constringebamur. Per quam dilectionem adimpletur quod dicitur :

(*Recti, Christiani.*)

8. *Recti diligunt te.* Solum utique recti Christum diligunt, quia quicumque adhuc per distorta vitiorum, ex desiderio currunt, dum in rectitudinis lineam semper offendunt, ipsum justitiæ auctorem Christum omnino diligere non possunt. Tunc vero homo per viam veritatis incedit, cum et opera virtutum exsequitur, et tamen peccata sua semper agnoscit. Ideoque et dicit :

(*Nigredo et forma sponsæ, per mortificationem.*)

9. Vers. 4. *Nigra sum sed formosa, filiæ Hierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.* Nigram quippe et formosam sancta anima se bene dicit, quia semper et turpitudinem peccatorum suorum perspicit, et tamen illius justitiæ quam in intimis videt, in exterioribus sibi solerter formam gerit. Quæ bene sicut tabernacula Cedar nigra, sicut pelles Salomonis formosa dicitur, quia in quantum tenebras mortalitatis portat, nigredine corruptionis sordidatur. Cedar enim tenebræ interpretatur; Salomon vero, qui Christum significat, *pacificus* dicitur. Formosam ergo se sicut pelles Salomonis dicit, quia dum sanctos quosque qui ad imitationem Christi se mortificant, imitari non negligit, eorum utique pulchritudini per similitudinem se jungit. Ne vero proximi ejus nigredinem intendentes, minus exempla honorum ejus ad imitationem diligant, turpitudinis causam satisfaciens ostendit, dum ab admiratione sua filias Hierusalem repellit, dicens:

(*Omnis anima sancta, in comparatione Christi, fusca.*)

10. Vers. 5. *Nolite me considerare, quod fusca sim, quia decoloravit me sol.* Per solem Christus significatur. Sol ergo eam decoloravit, quia quantumlibet fulgeat anima, in comparatione Christi, fulgorem amittit. Sunt quippe nonnulli, qui in hac nocte mundi velut stellæ hominibus fulgent, luminaria proximis apparent; sed mox ut justitiæ Christi se comparant, quasi sine luce sunt, qui bene incomparabiliter prius hominibus lucebant. Qualiter vero ad hoc pervenerit, ut aliquantulum luceret, ostendit cum subjungit:

(*Mater sponsæ, sancta Ecclesia, cujus filii apostoli.*)

11. *Filii matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodem in vineis.* Mater sponsæ, sancta Ecclesia; filii matris, sancti apostoli exstiterunt. Ante apostolorum quippe prædicationem, pene totus mundus rebellis exstitit, omnis pene anima idolorum se cultibus sordidavit, et cupiditates sceleratas accumulavit. Apostolorum vero prædicatio superveniens, contra omnes verbo pugnavit, in multis regnum dæmonum expugnavit, et regnum Christi, id est sanctam Ecclesiam, ampliavit. Vincit ergo Christo, et sanctificatam congregationem, apostoli custodem in vineis posuerunt, quia primos credentes in Ecclesias per mundum, ut eas et congregarent et custodirent, disperserunt. Cujus dispersionis causam ostendit, dicens:

(*Vinea, Judæa.*)

12. *Vineam meam non custodivi.* Quid per vineam singulariter, nisi Judæa designatur? Quæ a se fideles expulit, quia custodiri aspernabatur. Prædicatione quippe expugnata, et sponsa Christi facta anima, dilectione ardet, et inquirendo eum, quem diligit, in intimis se exercet, dicens:

(*Quæ in meridie Christum requiescere facit.*)

13. Vers. 6. *Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari in-*

incipiam post greges sodalium tuorum. In meridie Christum sub umbra pascit, et cubet, qui in refrigeratione Spiritus sancti, sibi quasi requiem et pastum parat. Per meridiem quippe ardor vitiorum exprimitur; per umbram vero spiritualis gratiæ status designatur. Meridie ergo fervente, in umbra Christus requiescit, quia dum in reprobis æstas vitiorum flagrat, ipse sponsæ suæ refrigerium tribuit, et in ea sibi delectabilem locum quietis efficit. Sed hoc sibi sponsa indicari deposcit, quod nulli unquam declaratur, nisi ei qui idem sanctificatrici gratiæ munus percipit. Quare vero ad hæc percipienda æstas, manifestatur cum dicitur:

(*Ne vaga sit post greges passionum.*)

14. *Ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.* Vere, in quo Christus non cubat, vagatur, quia mens, quam ille suavis et ponderosus Christi Spiritus non implet, multis cogitationibus dissoluta circumfertur. Sed qui sunt sodales Christi, per quorum greges sponsa vagari pertimescit, nisi labi quique Christiani? Qui aut ob nominis solius, et etiam sacramentorum communionem, fratres Christi vocantur, quia electis quos ipse fratres vocavit, in Ecclesia colibitando, sociantur. Quorum multitudines bene per exprobrationem greges appellantur, quia, dum quasi irrationabilia animalia sine ordine vivunt, seductoribus spiritibus ad devotandum traduntur. Per hujusmodi greges vagatur quisquis ab intimo desiderio expulsus, reproborum stultitiam persimiles cupiditates imitatur. His quippe electi cum moleste patiuntur, per eorum persecutiones probati, mundiores ad æterna bona perducuntur. Unde admonetur sponsa, cum per increpationem dicitur:

(*Pugnandum est contra tentationes.*)

15. Vers. 7. *Si ignoras te, o pulchra inter mulieres, egredere, et abi post vestigia gregum.* Si ignorat se sponsa, egrediat et abeat, quia quisquis nescit se in hoc positum, ut tentationes per differentiam vincat, a familiaritate Christi recedit, quia in bello positus, cum Domino suo pugnare recusat. Sciendum est enim omnibus quod cum in tentatione sumus contra aeras potestates pugnare præcipimur, quia sine victoria coronari non possumus. Etsi adversarius deest, nec est quem vincamus; idcirco corona deerit, quam non nisi vincentes capiemus. Hoc qui ignorat in bello est et quasi in pace existat, et eo frequentius vulneratur, quo securior est: quia nescit videre quem caveat. Digne ergo a peccatoribus seceruitur, ut vestigia gregum sequatur, quia dum prudentes quosque imitari negligit, necessario reprobos sequitur, quos stultitia brutis animalibus similes fecit.

(*Uadi, immundæ cogitationes; tabernacula pastorum, conventus hæreticorum.*)

16. *Et pascas hædos tuos juxta tabernaculum pastorum.* Per hædos, immundæ cogitationes designantur; per tabernacula pastorum, conventus hæreticorum exprimentur. Qui ergo pugnare nescit,

mixta tabernacula pastorum hælos pascit, quia quis-
quis obstantibus tentationem gladiis viriliter non
resistit, immundas cogitationes, quasi hædos lasciv-
vos, in corde nutrit, et efficitur ei similis etiam
qui a fide recedit. Anima vero quæ sponsa Chri-
sti effici concupiscit, qualiter se habeat, Christus
eam docet, cum ei per comparisonem protinus dicit:

(*Equitatus Israeliticus, multis tentationibus
probatus.*)

17. Vers. 8. *Equitatu meo in curribus Pharaonis
assimilavi te, amica mea.* Scimus quia equitatus
Israeliticus, currus Pharaonis fugiens, in mari de-
mersus reliquit, nec tamen statim terram repromis-
sionis intravit, sed prius multas tentationes in eremo
quadragesima annis sustinuit, multos reges multis
laboribus expugnavit, et sic tandem ad beatam ter-
ram, in qua eum sponso delectetur, pervenit. Cui
benæ dicitur, quod subditur:

(*Genæ sponsæ.*)

18. Vers. 9. *Pulchræ sunt genæ, sicut turturina.*
Turtur postquam parem suum perdiderit semel,
nunquam alteri se jungit, sed semper solitarie ha-
bitans in gemitu perseverat, quia quem diligebat
non inveniens, quærit. Sic sancta quæque anima,
dum a sponso suo absens est, ab ejus amore non re-
cedit, sed in ejus desiderium semper anhelat et
gemit. Et dum illum quem valde diligit, non invenit,
quia ab omni alieno amore se retrahit, quasi in ge-
narum verecundia castitatem cordis, ipso habitu et
actu exteriori ostendit. Sequitur:

(*Collum sponsæ, prædicatores.*)

19. *Collum tuum sicut monilia.* Per collum sponsæ,
prædicatores sanctæ Ecclesiæ designantur. Monili-
bus prædicatores comparantur, vel quia Ecclesiæ
sunt ornamentum, vel quia Ecclesiam muniant, ut
pectus monile vel a rotunditate, id est perfectione.
In monilibus, gemmæ in auro ponuntur. Per aurum
quippe sapientia, per lapidos ornamenta exprimuntur.
Collum ergo sponsæ sicut monilia existit, quia
quilibet rectus Ecclesiæ prædicator, et sapientia in-
terius se induit, et opera exterius exercet, quæ in
sapientia vidit. Cui et adhuc dicitur:

(*Murenulæ aureæ, sacra Scriptura.*)

20. Vers. 10. *Murenulæ aureæ faciemus tibi,
vermiculatas argento.* Murena piscis est, qui captus
vertit se in circulum, ad cuius exemplar sit inauris,
quæ murenula dicitur, quæ designatur prædicatio,
quæ in auribus inhæret, et eas penetrat. Murenulæ,
monilia collo ligantur, quia et sapientia et religio a
Scripturis sanctis, prædicatoribus adjungitur. Per
murenulas enim Scriptura sancta intelligitur. Quæ
bene aureæ et argento vermiculatae dicuntur, quia
et sapientia Scriptura sancta fulget, et sonora præ-
dicatione per universum mundum auditur. Sicut
enim per aurum sapientia, sic per argentum sancta
prædicatio demonstratur. His verbis sponsi sponsa
respondet, et per corporeas rerum species amorem
intimat, quo spiritaliter intus ardet, dicens:

(*Nardus sponsæ, bonum exemplum.*)

21. Vers. 11. *Dum esset rex in accubitu suo, nar-
dus mea dedit odorem suum.* Nardus est herba hu-
milis, quæ gustata frigus expellit, et calefacit mem-
brum. Accubitum suum rex tunc intravit, quando
Dominus noster Jesus Christus corporaliter cæli
interiora penetravit. Quo ibi requiescente, nardus
sponsæ odorem suum dedit, quia virtus sanctæ Ec-
clesiæ, suavem famam bonitatis longe lateque spar-
sit. Ad cælos enim Dominus ascendit, et Spiritum
sanctum suum super discipulos misit, quo impleti
verba salutis mundo prædicarent, et per sancta
opera boni odoris famam circumquaque diffunde-
rent. Hunc quippe in baptismo unquamque fidelis
anima recipit, ut per eum sibi ex virtutum con-
fectione unguenta componat, et proximos exempli
exhibitione, quasi unguenti odore reficiat. Sequit-
ur:

(*Fasciculus myrrhæ, mortificatio.*)

22. Vers. 12. *Fasciculus myrrhæ dilectus meus
mihî, inter ubera mea commorabitur.* Mortuorum
corpora myrrha condiri solent, ne putrescant. Myr-
rham quippe, etc. *Reliqua usque ad finem Commen-
tarij habes ad verbum in Expositione quæ sub nomine
S. Gregorii Magni inter ejus Opera edita est. Vide
Patrologiæ tom. LXXIX, col. 471.*

ROBERTI DE TUMBALENA

PRIORIS S. VIGORIS.

EPISTOLA AD MONACHOS S. MICHAELIS DE MONTE

De quodam monacho epileptico a levitate converso.

(*MABILL. Annal. Bened., t. V, Append., p. 659, ex ms. cod. olim bibliothecæ S. Stephani Cadomensi
nunc Ottonianæ.*)

Fratribus montem Beati Michaelis habitantibus,
frater ROBERTUS et fratres cæteri beati Vigori in
Monte-christum servientes.

Benedictus Deus Pater, et benedictus Dei Filius,
sanctusque utriusque Spiritus, trinus in ejusdem
majestatis substantia Deus, qui nil odit eorum quæ